

**Een archeologisch bureau-onderzoek
(BO) en inventariserend veldonderzoek
(IVO) door middel van boringen, aan de
Dijksestraat in Didam, gemeente
Montferland (Gld.)**

A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2007-73

Geldermalsen
30 oktober 2007
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek (BO) en inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen, aan de Dijksestraat in Didam, gemeente Montferland (Gld.)

ARC-Rapporten 2007-73
ARC-Projectcode 2007/244

Opdrachtgever
't Bonte Paard Advies
Bevoegd gezag
Gemeente Montferland
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
24860
ARCHIS nummer booronderzoek
24861

Tekst
A.J. Wullink
Afbeeldingen
A.J. Wullink
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 66
4190 CB Geldermalsen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 30 oktober 2007

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De heer Barthen van 't Bonte Paard Advies uit Didam heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op een locatie aan de Dijksestraat 46 in Didam.

Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen herontwikkeling van de locatie, waarbij een manege met inpandige bedrijfswoning zal worden gesloopt om plaats te maken voor twee vrijstaande woningen en een geschakel woonhuis. De bestaande bungalow blijft staan. Bij deze bouwwerkzaamheden zullen mogelijk archeologische waarden worden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient eerst de archeologische waarde van de locatie in kaart te worden gebracht.

Het veldwerk is op 16 oktober 2007 uitgevoerd door drs. A.J. Wullink. Voorafgaand hieraan is een bureau-onderzoek verricht door drs. A.J. Wullink. Het bureau-onderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie ligt in het buurtschap Oud-Dijk, ten zuiden van Didam, aan de Dijksestraat. Op de locatie is een manege gevestigd. De locatie is verder voor een deel in gebruik als weiland. Het overige deel is verhard of maakt deel uit van een bosschage. De manege zal plaats maken voor twee vrijstaande woningen en een geschakeld woonhuis. De ligging van de locatie is weergegeven in bijlage 1.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Gelderland
Gemeente	Montferland
Plaats	Didam
Toponiem	Dijksestraat
Kaartblad	40E
Coördinaten	NW: 206.070/437.855 NE: 206.155/437.840 SE: 206.160/437.785 SW: 206.060/437.785
Geologie	Formatie van Boxtel
Geomorfologie	Dekzandruggen +/- oud bouwdek
Bodem	Vlakvaaggronden

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het archeologisch bureau-onderzoek is het aan de hand van bekende gegevens opstellen van een specifiek archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie. Om tot dit verwachtingsmodel te komen wordt gekeken naar de

huidige situatie, de historische situatie en bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden.

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren dan wel aan te vullen. Het IVO verloopt in drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennende onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterende onderzoek stelt vast of er archeologische waarden aanwezig zijn en het waarderende onderzoek bepaald de waarde van eventueel aanwezige archeologie. Het hier beschreven IVO is uitgevoerd als karterend booronderzoek.

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Een beschrijving van de huidige situatie en de effecten van de geplande bodemingenrepen op het bodemarchief worden gegeven aan de hand van topografisch kaartmateriaal, gegevens van milieukundig onderzoek, gegevens en plannen van de opdrachtgever, luchtfoto's en, indien van toepassing, informatie van omwonenden.

Voor een beschrijving van de historische situatie wordt gebruik gemaakt van historisch-topografisch kaartmateriaal. Voor gebieden gelegen buiten de centra van oude steden beperkt dit kaartmateriaal zich meestal tot de 19e en 20e eeuw, te beginnen bij de kadastrale kaart van 1832 (www.dewoonomgeving.nl). Naast dit kaartmateriaal wordt ook gebruik gemaakt van de website van KennisInfrastructuur Cultuur-Historie (KICH; www.kich.nl), waar onder andere informatie is te vinden over de ontginningsgeschiedenis en verkavelingsveranderingen. Verder is gebruik gemaakt van de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Gelderland.

Voor de bekende aardwetenschappelijke waarden wordt gebruik gemaakt van geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten. Voor de archeologische waarden wordt gebruik gemaakt van Archis, de online archeologische database van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), alsmede van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen.

Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Dit onderzoek moet inzicht geven in de bodemopbouw, alsmede de aan- of afwezigheid van archeologische resten. Met dit doel zijn 6 boringen geplaatst tot maximaal 200 cm –mv. Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 12 cm. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is gezeefd en doorzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke en archeologische waarden

Volgens de geomorfologische kaart (bijlage 2) ligt de locatie in een gebied waar dekzandruggen, al dan niet met een oud landbouwdek, overgaan in een vlakte van ten dele verspoeld dekzand. De dekzanden worden gerekend tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel (De Mulder et al. 2003). Ten zuiden van de locatie komen volgens Berendsen & Stouthamer (2001) Pleistocene rivierafzettingen voor. Dit blijkt ook uit de bodemkaart (afb. 3), waar ten zuiden van de locatie oude rivierkleigronden en ooivaaggronden staan weergegeven. Op de locatie zelf komen vlakvaaggronden voor. Dit zijn slecht ontwikkelde bodems in zand, die gekenmerkt worden door het ontbreken van een eerdlaag en ijzerinspoeling. Dit wordt veroorzaakt door de textuur en de mineralogische opbouw van het sediment en/of de ouderdom van het sediment. Normaal gesproken ontwikkelen zich in het dekzandgebied podzolbodems. Ten noorden van de locatie, tegen Didam aan, komt een groot essencomplex voor met enkeerdgronden. Ook ten zuiden van de locatie ligt een (klein) essencomplex. Dit zijn landbouwgronden die door ophoging met plaggen vanaf de Late Middeleeuwen zijn ontstaan.

De archeologische trefkans van gebieden waar enkeerdgronden voorkomen is volgens de IKAW (bijlage 4) hoog. Dit komt doordat door het esdek de onderliggende (podzol)bodems en daarin eventueel aanwezige archeologische sporen goed bewaard zijn gebleven. De vlakvaaggronden en rivierkleigronden hebben echter een lage archeologische trefkans.

Het is ook op de enkeerdgronden dat de meeste archeologische waarnemingen in de omgeving van de locatie zijn gedaan. Het betreft voornamelijk vondsten van aardewerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Dit is niet ongebruikelijk voor enkeerdgronden. Daarnaast zijn er ook vondsten uit de Late IJzertijd en Romeinse Tijd gedaan ten noordwesten van de locatie. Dit terrein heeft volgens de AMK de status van monument van hoge archeologische waarde. De enige waarneming die bekend is buiten de enkeerdgronden is bij Huis Dijk, een havezathe. De waarneming heeft het complextypen 'nederzetting uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd' meegekregen, maar er wordt geen melding gedaan over specifieke vondsten.

2.2 Historische gegevens

Op een kaart uit 1900 (bijlage 5) is te zien dat het perceel toendertijd in gebruik was als akkerland. Het ligt in een gebied wat overwegend uit akkerland bestaat en deels uit weiland. Ten oosten van de locatie ligt het buurtschap Ouddijk, rondom Huis Dijk. Verder liggen in de omgeving wat losse boerderijen.

2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

De onderzoekslocatie ligt in een dekzandgebied, waarin zich vlakvaaggronden hebben ontwikkeld. Deze hebben een lage archeologische trefkans. Esdekken in de omgeving hebben een hoge trefkans. Hier zijn bewoningssporen uit de periode IJzertijd–Nieuwe Tijd aangetroffen. Dit geeft dus aan dat de locatie een

lage trefkans heeft op het voorkomen van archeologica uit de periode IJzertijd–Middeleeuwen. Er is geen informatie bekend over eventuele recente verstoringen.

3 Inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in bijlage 6. De resultaten van het inventariserend veldonderzoek zijn weergegeven in bijlagen 7. Het gedeelte van de locatie rondom de manege was verhard en hierdoor moeilijk toegankelijk. Drie boringen zijn geplaatst in het weiland aan de noordzijde (1–3) van de locatie en één (6) in het weiland aan de westzijde. De overige twee zijn in de houtwal ten oosten (4) en pal ten noorden van de manege (5) geplaatst.

In boring 1 werd zeer grof zand aangetroffen, dat van fluviatiele of fluvioperglaciale oorsprong moet zijn. Dit zand bevat ook wat grind. In boringen 2 en 3 wordt onder een laagje grof zand een verrommeld pakket matig siltig, matig fijn zand aangetroffen tot 80 cm –mv. Hieronder wordt matig grof, onverstoord zand aangetroffen. Het verrommelde pakket bevat recent baksteen en aardewerk. Boringen 4 en 5 zijn in een houtwal gezet en door doorworteling sterk verstoord. Boring 4 is gestuit op een wortel op 60 cm. In boring 5 begint het onverstoorde pakket matig fijne, grindhoudende zanden op 80 cm –mv. In boring 6 ten slotte wordt matig fijn zand op matig grof, matig siltig zand aangetroffen.

De in de boringen aangetroffen zanden vertonen een grote verscheidenheid aan textuur. Dit is niet gebruikelijk voor dekzanden, die vrij uniform van aard zijn. Geconcludeerd kan worden dat de locatie in het gebied ligt waar ten dele verspoelde dekzanden voorkomen. Vier van de zes boringen zijn verstoord (antropogeen dan wel natuurlijk). Er zijn, op recent baksteen en aardewerk na, geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies

De onderzoekslocatie ligt in een gebied waar verspoelde dekzanden voorkomen, waarin vlakvaaggronden voorkomen. Deze vlakvaaggronden hebben een lage archeologische trefkans. Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodem op een deel van de locatie recent verstoord is. Er zijn verder geen archeologische vondsten gedaan tijdens het karterend booronderzoek, waarmee de lage archeologische trefkans van de locatie wordt bevestigd.

5 Aanbeveling

Gezien de lage trefkans, de aanwezige verstoringen en de afwezigheid van archeologische indicatoren op de onderzoekslocatie, is verder archeologisch onderzoek op de locatie niet nodig. Indien er tijdens graafwerkzaamheden alsnog archeologica worden gevonden op de onderzoekslocatie, dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag¹ te worden gemeld.

¹Gemeente Montferland, mw. A. Zonneveld

Literatuur

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Legenda

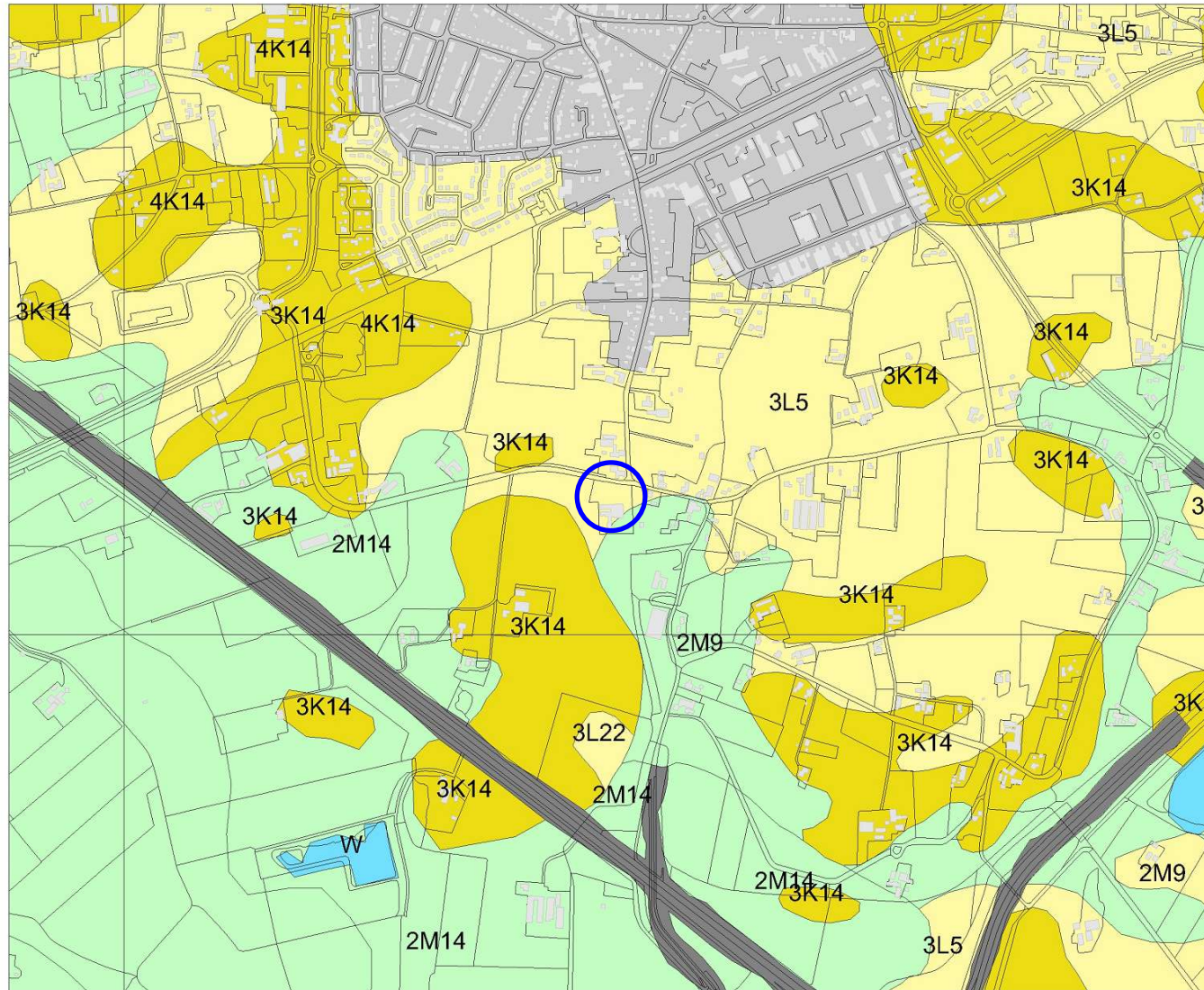
— Onderzoekslocatie

Bijlage 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

09-10-2007

207495 / 438937

204738 / 436685

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)**
  - Wanden
  - Hoge heuvels en ruggen
  - Terpen
  - Hoge duinen
  - Plateaus
  - Terrassen
  - Plateau-achtige vormen
  - Waaivormige glooiingen
  - Niet-waaivormige glooiingen
  - Lage ruggen en heuvels
  - Welvingen
  - Vlakten
  - Laagten
  - Ondiepe dalen
  - Matig diepe dalen
  - Diepe dalen
  - Water
  - Bebouwing
  - Overig (Dijken etc)

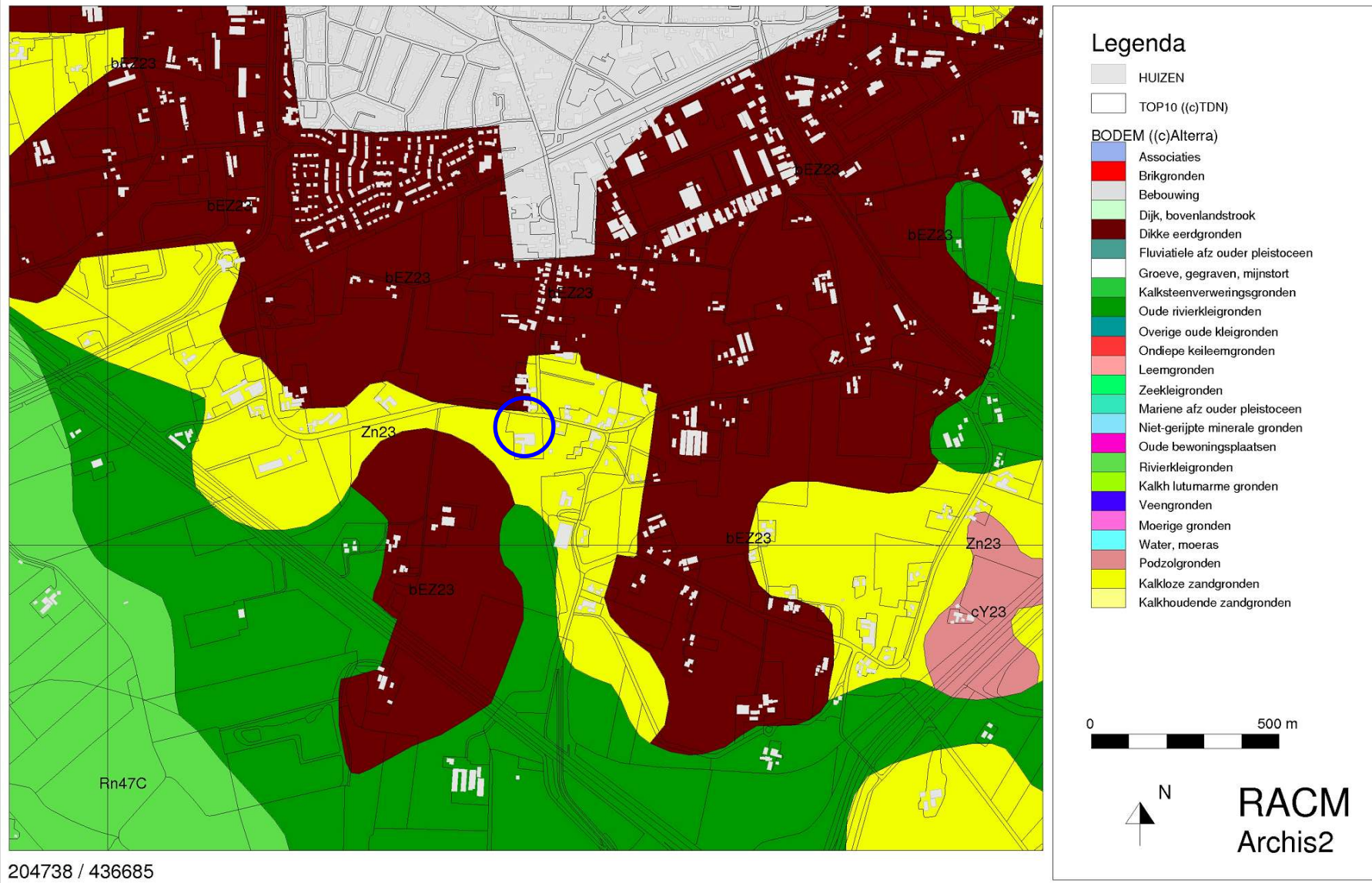

RACM
Archis2

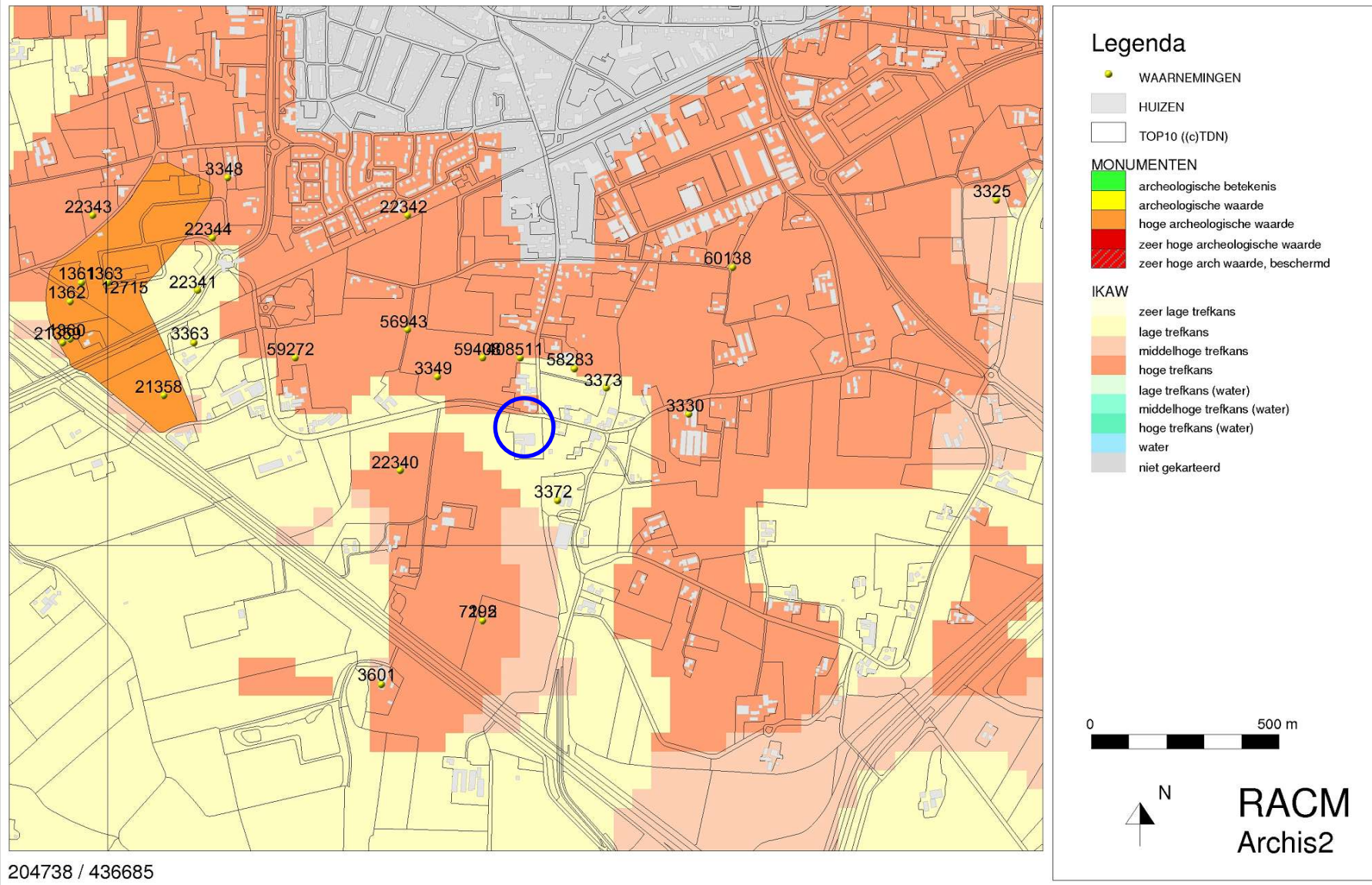

09-10-2007

207495 / 438937

Bijlage 3 Bodemkaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

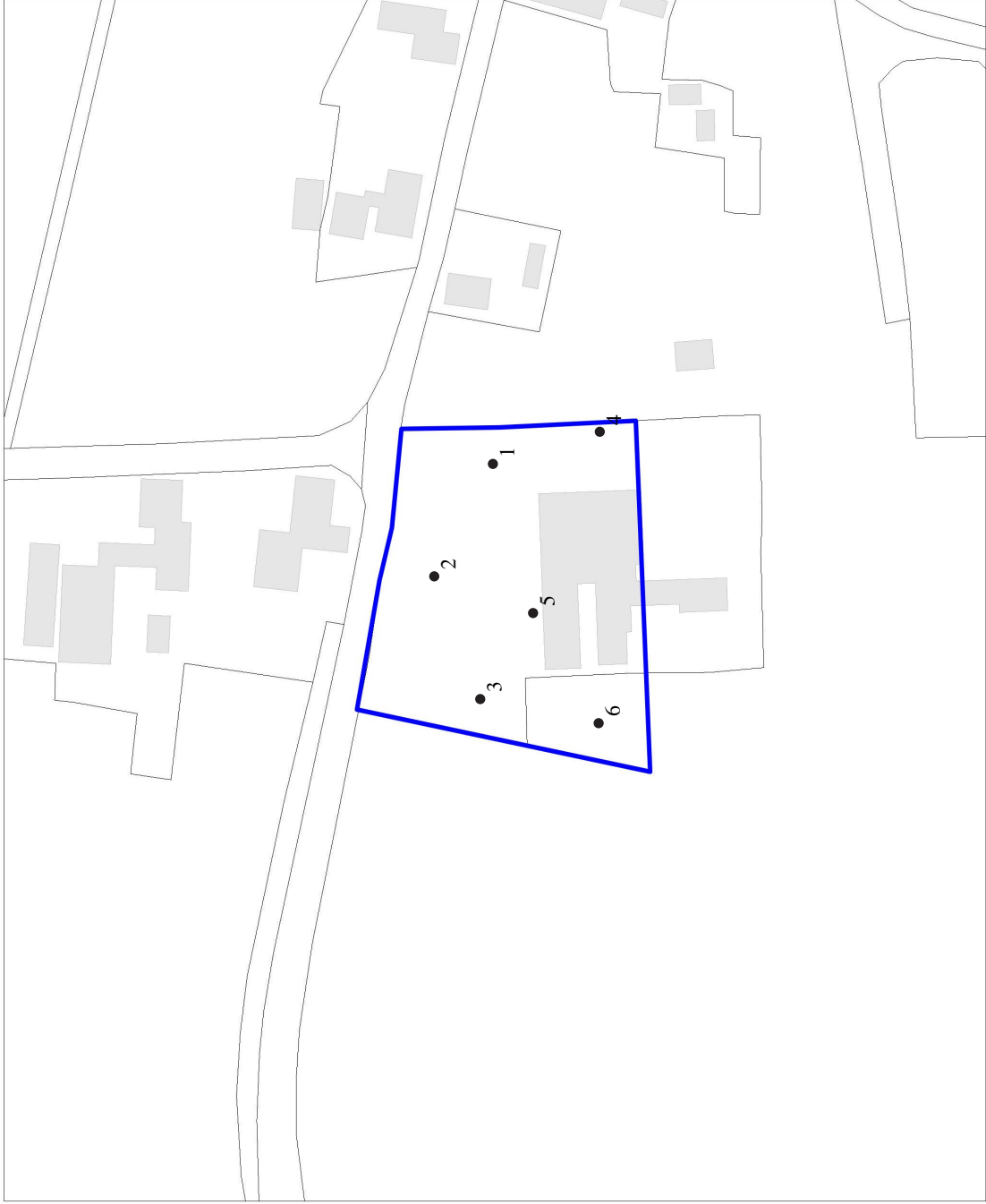

Bijlage 5 De onderzoekslocatie (blauwe cirkel) op een topografische kaart uit 1900.
Bron: www.kich.nl

23-10-2007

206290 / 437962

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((e)TDN)
- 1 Boring

205922 / 437661

Bijlage 6 Locatie van de boorpunten op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Kaart: A.J. Wullink.

Bijlage 7 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		grind (onderdeel van lithologie)	
Z	zand	g1	zwak grindig
bijmengsel (onderdeel lithologie)		g2	matig grindig
s1	zwak siltig		
s2	matig siltig		

boring 1 RD-X: 206.148. RD-Y: 437.814. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1	bruin	geleidelijk	Zandmediaanklasse: zeer grof.
50 Zs2g1	geelbruin	geleidelijk	Zandmediaanklasse: zeer grof.
100 Zs1g1	bruin grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: zeer grof.

boring 2 RD-X: 206.113. RD-Y: 437.832. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
20 Zs1	bruin	scherp	Zandmediaanklasse: zeer grof.
80 Zs2	donker grijs	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn. Opmerkingen: Baksteen, NT-aardewerk.
180 Zs1	geelbruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig grof.
200 Zs1	grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig grof.

boring 3 RD-X: 206.076. RD-Y: 437.818. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
20 Zs1	bruin	scherp	Zandmediaanklasse: zeer grof.
80 Zs2	donker grijs	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn. Opmerkingen: Baksteen.
120 Zs1	geelbruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig grof. Nieuwvormingen: roestvlekken, weinig.

boring 4 RD-X: 206.158. RD-Y: 437.782. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.
in houtwal

diepte lithologie	kleur	grens	
60 Zs1	bruin	gestaakt	Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: Sterke doorworteling.

boring 5 RD-X: 206.102. RD-Y: 437.802. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.
in houtwal

diepte lithologie	kleur	grens	
80 Zs1g2	bruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn. Nieuwvormingen: roestvlekken, spoor.
120 Zs1g1	geelbruin	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Nieuwvormingen: roestvlekken, weinig. Opmerkingen: Geroerd, baksteen.

boring 6 RD-X: 206.068. RD-Y: 437.782. Maaiveld: 12,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zs1	donker bruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn.
120 Zs2	geelbruin	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig grof. Nieuwvormingen: roestvlekken, spoor.